

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาสถาบันหนึ่งสังกัดกองทัพบก มีหน้าที่ให้การศึกษา อบรม และดำเนินการฝึกนักเรียนนายร้อยเพื่อให้มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำ อันประกอบด้วยคุณลักษณะด้านสติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณลักษณะทางร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ อุปนิสัย อารมณ์ (โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า 2522 หน้า 2) นโยบายการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. 2522-2524 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วย เหล่า และสายวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของกองทัพบก ได้ปรับปรุงแก้ไขแผนการศึกษาในความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับแนวนโยบายการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. 2522-2524 ที่เปลี่ยนแปลงใหม่ตามวิวัฒนาการด้านการศึกษาของชาติและสถานการณ์ เพื่อความมั่นคงของประเทศ นอกจากนี้แล้วกองทัพบกยังมีความประสงค์ให้การพัฒนาการศึกษากำลังพลในกองทัพบกมีเป้าหมายอย่างชัดเจน โดยมุ่งให้กองทัพบกเป็นสถาบันที่ให้การฝึกอบรมองค์บุคคลที่เข้ามาสู่วงการทหาร ให้มีคุณค่าทั้งในทางการทหาร ทางเศรษฐกิจและสังคม ตามนโยบายการใช้กำลังพลทหารเพื่อป้องกันประเทศโดยตรงและการใช้กำลังทหารเพื่อการพัฒนาประเทศ (กองทัพบก 2530 ข. หน้า 225)

การพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจของทหารที่รัฐกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มาตรา 70 ว่า "กำลังทหารพึงใช้เพื่อการรบหรือการสงคราม เพื่อป้องกันสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อปราบปรามกบฏและการจลาจล เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ และเพื่อ

พัฒนาประเทศ” (บรรเจิด จันทจันทรวง 2519 หน้า 428) เมื่อรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ ทหารมีภารกิจในด้านการพัฒนาประเทศ ประกอบกับกองทัพบกได้เล็งเห็นแล้วว่าจากนโยบาย การใช้ยุทธวิธีทางการรบเพื่อปราบปรามผู้ก่อการร้ายเพียงประการเดียวนั้น ไม่ประสบผลสำเร็จ เท่าที่ควร กองทัพบกจึงได้หันมาทำการดึงประชาชนมาเป็นฝ่ายรัฐบาลด้วยวิธีการพัฒนาและ ช่วยเหลือประชาชน โดยได้กำหนดนโยบายของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2520 ลงวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2520 ไว้ว่า การเตรียมกำลังทหารนั้นนอกจากจะมีจุดประสงค์เพื่อการป้องกัน และต่อสู้ภัยคุกคามทางทหารทั้งภายในและภายนอกประเทศแล้ว การเตรียมกำลังทหารยังมี จุดประสงค์เพื่อ “ร่วมพัฒนาและช่วยเหลือประชาชนในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ” อีกด้วย (กระทรวงกลาโหม 2520)

นโยบายการทหารของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2520 (ไสว ละออเอี่ยม 2524 หน้า 28) ในการให้ทหารทั้ง 3 เหล่าทัพเข้าร่วมพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน โดยสรุปไว้ ว่า

1. ช่วยเหลือและส่งเสริมงานพัฒนาของหน่วยราชการอื่น
2. ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยาในท้องถิ่นกันดารและลุ่มแหลมต่อการคุกคาม ของผู้ก่อการร้าย

3. ช่วยพัฒนาทหารกองประจำการให้มีวิชาชีพ

4. ช่วยเสริมพลังมวลชนขึ้นสนับสนุนรัฐบาล

5. ช่วยงานบรรเทาสาธารณภัย

คำสั่งกองทัพบก ที่ 298/2519 เรื่อง นโยบายการช่วยเหลือประชาชน ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2519 (กองกิจการพลเรือน 2527 หน้า 93-95) เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ อันดีระหว่างทหารกับประชาชน ให้ประชาชนร่วมมืออย่างจริงจังกับฝ่ายทหาร และสนับสนุน กิจกรรมต่าง ๆ ของกองทัพบกและมีความเข้าใจอันดีต่อกัน ซึ่งจะสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อการยกระดับการอยู่ดีกินดีของประชาชน โดยมีแนวทางปฏิบัติดัง ต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ การช่วยเหลือประชาชนของกองทัพบก มีวัตถุประสงค์สำคัญดังนี้
  - 1.1 สนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเสริมงานด้านการพัฒนาประเทศของหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐบาล
  - 1.2 ให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าการเป็นมิตรของประชาชน และให้การสนับสนุนการปฏิบัติการทหารอย่างเต็มที่
  - 1.3 เพื่อให้ได้มาซึ่งข่าวสารที่จำเป็นแก่การปฏิบัติการทางทหาร และการรักษาความมั่นคงของประเทศชาติ
  - 1.4 เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมแผนงานการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ของกองทัพบกให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

2. ลักษณะของการช่วยเหลือประชาชน การช่วยเหลือประชาชนกระทำได้ 2 ลักษณะ คือ

- 2.1 การช่วยเหลือประชาชนตามแผน, งาน, โครงการ ประจําปีงบประมาณ ที่หน่วยงานเสนอขอ และได้รับอนุมัติแล้ว
- 2.2 การช่วยเหลือประชาชนเป็นกรณีพิเศษจากที่ได้กำหนดเอาไว้ในแผน, งาน, โครงการ

3. โอกาสและวิธีการให้การช่วยเหลือประชาชน

3.1 ในยามปกติ เมื่อหน่วยอยู่ ณ ที่ตั้งปกติ หรือออกทำการฝึกนอกที่ตั้ง หรือเมื่อเหตุการณ์เฉพาะหน้า การช่วยเหลือประชาชนกระทำได้ดังนี้

3.1.1 ด้านแรงงาน ได้แก่การใช้แรงงานคนและเครื่องมือทุ่นแรงที่มีอยู่ในหน่วย ทำการซ่อมสร้าง ดัดแปลง และพัฒนา อาคารเรียน วัตถุประสงค์ สิ่งสาธารณูปโภค เส้นทางคมนาคม และอื่น ๆ

3.1.2 ด้านการแพทย์ สุขาภิบาล และอนามัย ได้แก่การปฐมพยาบาล การตรวจบำบัด เวชกรรมป้องกัน ทันตกรรม และการให้คำแนะนำ

3.1.3 ด้านสัตวแพทย์ ได้แก่การให้บริการทางด้านปศุสัตว์และสัตวบาล เวชกรรมป้องกัน สุขาภิบาล การรักษาพยาบาล และการให้คำแนะนำ

3.1.4 ด้านเกษตรกรรม ได้แก่การบริการปุ๋ย การแจกจ่ายเครื่องมือ ประกอบเกษตรกรรม พันธุ์ที่เหมาะสมกับภูมิประเทศ การปราบศัตรูพืช และการให้คำแนะนำ

3.1.5 ด้านสิ่งอุปโภคบริโภค ได้แก่การแจกจ่ายเครื่องนุ่งห่ม อาหาร วัสดุก่อสร้างและอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีพต่อไปได้ในชั่วระยะเวลาหนึ่ง

3.1.6 ด้านศาสนิก ได้แก่การพัฒนาปูชนียสถาน การซ่อมแซมทำความสะอาดศาสนสถาน และการช่วยเหลืออื่น ๆ

3.1.7 ด้านการศึกษา ได้แก่การซ่อมสร้างพัฒนาโรงเรียน การแจกจ่าย อุปกรณ์การศึกษา ตลอดจนจัดครูช่วยสอนในขอบเขตที่สามารถทำได้

3.1.8 ด้านศิลปวัฒนธรรม ได้แก่การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมใหม่ และการแพร่หลายสิ่งต่าง ๆ

3.2 ในยามสงคราม หรือประกาศกฏอัยการศึก หรือประกาศภาวะฉุกเฉิน หรือในขณะปฏิบัติการด้วยการใช้กำลังทหารเพื่อการปราบปรามคอมมิวนิสต์ หรือเพื่อรักษาความสงบ และความมั่นคงภายในประเทศ

3.2.1 ทุกหน่วยควรจะให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยด่วน ทั้งในด้านการบริการทางแพทย์ การแจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคตามความจำเป็น

3.2.2 บริการการขนย้าย ขนส่ง และส่งกลับไปยังพื้นที่ที่ปลอดภัยโดยเร็ว

3.2.3 อำนวยความสะดวกและคุ้มครองความปลอดภัยแก่ประชาชนในขณะทำการอพยพ รวมทั้งการกำหนดเส้นทางเพื่อมิให้ขัดขวางการปฏิบัติการทางทหาร

3.2.4 ปรับปรุงพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้รับความเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพที่ปลอดภัยโดยเร็วที่สุด

3.3 ในขณะเกิดภัยธรรมชาติ หน่วยจะเข้าร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ส่วนราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการระงับและบรรเทาภัยนั้น ๆ ทันที โดยมีการวางแผนและประสานงานกันไว้ล่วงหน้า ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดการก้าวก้าวหรือขัดแย้งกันในขณะที่ปฏิบัติงาน การช่วยเหลือกระทำโดยการบริการทางการแพทย์ สัตวแพทย์ การเกษตรกรรม การบริการการขนย้าย

และขนส่งไปสู่พื้นที่ที่ปลอดภัย ปรับปรุงพื้นที่พื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้รับการเสียหาย ให้กลับคืนสภาพเดิม การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

3.4 เมื่อประชาชนร้องขอ หน่วยควรพิจารณาให้ความช่วยเหลือโดยด่วนตามขอบเขตแห่งขีดความสามารถที่หน่วยจะกระทำกรทำได้ หากเกินขีดความสามารถให้รายงานตามสายการบังคับบัญชาจนถึงระดับที่สามารถดำเนินการได้

4. ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติในการช่วยเหลือประชาชน ทุกระดับหน่วยของกองทัพบกตลอดจนทหารเป็นรายบุคคลมีหน้าที่ให้การช่วยเหลือประชาชนทุกโอกาสเท่าที่สามารถจะกระทำได้

5. หลักในการดำเนินงาน

5.1 เป้าหมายหลักของการช่วยเหลือประชาชน กำหนดน้ำหนักและความเร่งด่วนให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีการปราบปรามการกระทำอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ

5.2 การช่วยเหลือประชาชน มุ่งเน้นไปในทางส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันแก้ไขปัญหาล้วนเอง การใช้กำลังทหารและการใช้เครื่องมือทุ่นแรงของทหารตลอดจนงบประมาณเป็นเพียงเพื่อเสริมหรือผลักดันให้ประชาชนรวมตัวกันแก้ไขปัญหาของตนในขั้นต้น หรือพัฒนาก้าวหน้าต่อไปได้

เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว กองทัพบกจึงได้กำหนดการศึกษาของหน่วยการศึกษาในสังกัดกองทัพบก โดยออกเป็นคำสั่งกองทัพบกที่ 498/2521 ให้หน่วยการศึกษาในสังกัดกองทัพบกทุกหน่วยเน้นการศึกษาที่สนับสนุนการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน สำหรับนโยบายส่วนของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้านั้น ให้พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งนอกจากจะมุ่งให้การศึกษาวิชาทหารแล้ว ยังเน้น "เนื้อหาวิชาที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อพันธกิจของกองทัพบกในการใช้กำลังทหารเพื่อพัฒนาประเทศ" นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าพัฒนาการศึกษา โดยมีเป้าหมายในการสร้างผู้นำทหารที่มีคุณค่า ซึ่งนอกจากจะมีคุณค่าทางทหารแล้ว ยังต้องมีคุณค่า "ในฐานะผู้นำชุมชนในระบอบประชาธิปไตย" ด้วย (กองทัพบก 2521 หน้า 1) ทั้งนี้เพราะการทำสงครามเพื่อครองมวลชนนั้นต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญคือ การนำทางยุทธศาสตร์และการนำทางยุทธวิธี ซึ่งต้องอาศัยความเป็นผู้นำ

ชุมชนในระบอบประชาธิปไตย ผู้บังคับบัญชาทหาร ไม่เพียงแต่จะทำหน้าที่อบรมและนำทหารเข้าทำการรบเท่านั้น แต่ยังคงเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์อันถูกต้องและสามารถนำชุมชนของทหารภายใต้บังคับบัญชาให้มีประสิทธิภาพสูงในการช่วยพัฒนาและเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตามนโยบายการเมืองนำการทหาร (กองทัพบก 2521 หน้า 1)

อีกทั้งกองทัพบกได้ออกคำสั่งกองทัพบก ที่ 81/2525 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2525 เรื่อง นโยบายการช่วยเหลือเกษตรกร (กองกิจการพลเรือน 2527 หน้า 99-101) กล่าวคือ

การช่วยเหลือประชาชนของกองทัพบกนั้น ถือเป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่งที่หน่วยต่าง ๆ ในกองทัพบกต้องปฏิบัติ นโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาลปัจจุบันคือ การขจัดความยากจนของเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย ครัวบใดที่เกษตรกรยังถูกนายทุนพ่อค้าคนกลางขูดรีดเอาไรต์เอาเปรียบได้อยู่อย่างนี้แล้ว ยากที่เกษตรกรจะล้มตาอำปากพ้นจากความยากจนได้ จึงถือเป็นการสมควรที่หน่วยทหารจะเข้าช่วยเหลือเกษตรกรให้พ้นจากการเอาไรต์เอาเปรียบจากนายทุน เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลได้ทันที เนื่องจากหน่วยทหารมีเครื่องมือเครื่องใช้และกำลังคนสมบูรณ์ จึงสามารถให้ความช่วยเหลือเกษตรกรได้ทุกพื้นที่ได้ทันทีตลอดเวลา โดยมีวัตถุประสงค์นโยบายในการช่วยเหลือเกษตรกรของกองทัพบกคือ เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลให้การยกระดับรายได้ของเกษตรกรซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ให้มีฐานะทัดเทียมกับผู้ประกอบอาชีพสาขาอื่น ๆ เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้สึกที่รัฐบาลมิได้ทอดทิ้งและมีความหวังใจและเชื่อมั่นว่าทหารเป็นมิตรกับเกษตรกรและประชาชนทั่วไป อันจะนำมาซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างทหารกับประชาชน และเพื่อสนับสนุนส่งเสริมแผนงานป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ของกองทัพบกให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ลักษณะการช่วยเหลือเกษตรกรคือ กระทำในกรณีเร่งด่วน เพื่อลดความเสียหายแก่เกษตรกรที่ยากจน และสามารถขายผลผลิตของตนได้ในราคายุติธรรม ไม่ถูกพ่อค้าคนกลางเอาไรต์เอาเปรียบ งดราคาผลผลิตของเกษตรกรโดยไม่เป็นธรรม

แม่ทัพภาค เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรที่ยากจนภายในพื้นที่รับผิดชอบของตนให้บังเกิดผลดีที่สุด ตามขีดความสามารถและทรัพยากรที่มีอยู่ หรือแม่ทัพอาจมอบความรับผิดชอบให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชาซึ่งเป็นหน่วยรองของตนได้ตามความเหมาะสม

ในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันพุธที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2518 ที่เกี่ยวกับเป้าหมายทางทหาร (เชียร ชลไมตรี 2519 หน้า 1) คือ

1. จะจัดกำลังทหารให้เพียงพอแก่ความจำเป็น และให้มีสมรรถภาพสูงทั้งในด้านกำลังพลและอาวุธยุทโธปกรณ์ พร้อมทั้งจะรับภาระในการพิทักษ์รักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติด้วยสมรรถนะและแสนยานุภาพของตนเองโดยไม่พึ่งพาอาศัยใครอื่นทั้งสิ้น และกำลังทหารต้องเป็นของชาติ ไม่ขึ้นกับบุคคลคณะใด
2. จะส่งเสริมกำลังขวัญและสวัสดิการทหารให้ถึงทุกด้าน รวมทั้งจะส่งเสริมให้ทหารเกณฑ์ได้เรียนรู้การประกอบอาชีพเมื่อปลดออกจากประจำการแล้ว
3. จะสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างทหาร ชีวราชการ และประชาชน เพื่อให้เกิดความสามัคคีอย่างแท้จริงขึ้นในชาติ ขณะเดียวกันจะส่งเสริมให้ทหารมีส่วนในการพัฒนาประเทศตามควรแก่กรณีด้วย ทั้งนี้เพื่อสร้างทัศนคติอันถูกต้องขึ้นว่า ทหารคือประชาชนของชาติ และในขณะเดียวกันรัฐบาลนี้จะสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศมากขึ้น เช่น อาสารักษาดินแดน เป็นต้น

ต่อมาในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ก็ยังส่งเสริมให้ทหารมีบทบาทในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเห็นได้จากคำแถลงนโยบายเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2519 (สวไลออลเอี่ยม 2524 หน้า 82) ว่า

รัฐบาลนี้จะเสริมสร้างกำลังทหารของชาติให้เข้มแข็ง ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์และตามกำลังเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะกำลังทหารจะใช้เพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ และรักษาไว้ซึ่งเอกราช ความมั่นคง และผลประโยชน์ของชาติ และปรับปรุงสวัสดิการและบำรุงส่งเสริมสมรรถภาพและขวัญของทหารให้สูงอยู่เสมอ ทั้งจะส่งเสริมให้ทหารมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2520 เกี่ยวกับนโยบายป้องกันประเทศที่เกี่ยวกับทหาร ข้อ 6 ความว่า "...จะส่งเสริมให้ทหารมีส่วนร่วมในการพัฒนา และบรรเทาภัยพิบัติของประเทศ จะให้ทหารฝึกให้มีความรู้ทางวิชาชีพ เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพเมื่อได้รับการปลดจากประจำการ" (โลว ละออเอี่ยม 2524 หน้า 82)

นโยบายของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เกี่ยวกับการป้องกันประเทศซึ่งแถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2523 ข้อ 8 ความว่า "...จะส่งเสริมให้ทหารมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบรรเทาภัยพิบัติของประเทศ รวมทั้งช่วยเหลือประชาชนในด้านต่าง ๆ" (โลว ละออเอี่ยม 2524 หน้า 82)

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ถึง พ.ศ. 2524 รัฐบาลได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมถึง 4 ฉบับ ปรากฏว่าในการปฏิบัติงานตามแผนดังกล่าวได้ประสบปัญหาต่าง ๆ อย่างมาก ปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งคือความยากจน ปัญหาความยากจนนี้เกิดมาจากสาเหตุหลายประการ สาเหตุหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความยากจนก็คือการบริหารงานด้านความมั่นคงของชาติ จากสถานการณ์ที่ผ่านมาจะพบว่า ภาวะการคุกคามและแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายมีส่วนสัมพันธ์กับปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ของกองทัพต่าง ๆ อย่างมาก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องประสานการพัฒนาเพื่อความมั่นคงให้สอดคล้องกับแผนยุทธการของกองทัพทุกอย่างใกล้ชิด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2525 หน้า 7) งานพัฒนาชนบทจะต้องกระทำร่วมกันทั้งฝ่ายพลเรือนและทหาร โดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ฉบับที่ 5 ถือว่าการพัฒนาชนบทมีความสำคัญเป็นอันดับแรก ได้ดำเนินการโดยมีคณะกรรมการชนบทแห่งชาติ (กชช.) และมีโครงสร้างการดำเนินงานไปจนระดับถึงตำบลและหมู่บ้าน เพื่อประสานงาน 4 กระทรวงหลัก อันประกอบด้วย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย (ทวีศักดิ์ สุวรรณประทีป 2528 หน้า 9)

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า นายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าส่วนหนึ่งได้เข้าไปมีบทบาทในการบริหารประเทศ พัฒนาชุมชนและชนบท คนไทยตัวอย่าง โครงการพระราชดำริต่าง ๆ โครงการอีสานเขียว ฯลฯ ซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้บุคคลหลายฝ่ายหลายอาชีพให้ความสนใจจับตามองอยู่ และวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง ดังที่ สุลักษณ์ ศิวลักษณ์ (2530 หน้า 51) ได้กล่าวถึงทัศนะของวุฒิสมาชิกอเมริกันเกี่ยวกับบทบาทของทหารไทยว่า "ทหารไทยไม่มีบทบาทมากในทางการรบกับต่างประเทศ แต่มีบทบาทมากในทางการเมือง การปกครอง การค้า และการเศรษฐกิจ" และในทำนองเดียวกัน ชัยอนันต์ สมุททมฺหิ (2530 หน้า 197) ก็ได้กล่าวถึงทหารว่า "ก้าวต่อไปของทหารก็คือการก้าวเข้าไปมีบทบาททางการเมือง" แต่แท้จริงแล้วก้าวต่อไปของทหารน่าจะเป็นการก้าวเข้าสู่บทบาทในการพัฒนาประเทศ จะเห็นได้ว่าขณะนี้ทหารเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม

บทบาทในการพัฒนาประเทศทางตรงมี งานด้านกิจการพลเรือน กิจการพลเรือนคือการใช้กำลังทหารท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในชนบท เป็นการช่วยพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม และเป็นการแสดงออกถึงการที่ทหารเป็นมิตรกับประชาชน เช่น การให้การศึกษาแก่ประชาชน การสาธารณสุข การฝึกอบรม ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่เป็นโครงสร้างระยะสั้น และลักษณะการบรรเทาสาธารณภัย และการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาประเทศของทหาร เช่น โครงการพระราชดำริ โครงการอีสานเขียว เป็นต้น

บทบาทในการพัฒนาประเทศในทางอ้อม คือการให้การศึกษาและฝึกหัดวิชาชีพ เช่น การให้ความรู้ทางช่าง การสอนหนังสือทหารให้อ่านออกเขียนได้ การอบรมวิชาเกษตรแผนใหม่ การให้ความรู้ในกฎหมายเบื้องต้น และอื่น ๆ เพื่อทหารทั้งกองประจำการและกองหนุนจะได้นำความรู้เหล่านี้ไปใช้ในการดำรงชีพของตน และกระจายความรู้ ประสบการณ์ แก่ญาติ เพื่อนฝูง อันจะก่อให้เกิดผลดีแก่ตัวทหารเองและต่อสังคม

ในขณะเดียวกัน โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าก็ได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พ.ศ. 2518 ซึ่งมีเป้าหมายหลักที่เน้นในเรื่องการผลิตผู้นำทางทหาร โดยยังไม่ได้บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนมาเป็นหลักสูตรโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พ.ศ. 2522 (2522 หน้า 1) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีเป้าหมายในการผลิตผู้นำทางทหาร และด้านวิชาการยังได้เน้น "เนื้อหาวิชาที่อำนวยความสะดวกต่อการช่วยพัฒนาและสร้างเสริมความมั่นคงของประเทศในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม จากนั้นก็ได้พัฒนาโดยเพิ่มวิชาที่จะอำนวยความสะดวกต่อการช่วยพัฒนาประเทศมาเป็นลำดับ และนักเรียนนายร้อยเป็นผู้ได้รับการศึกษาและฝึกอบรมให้มีลักษณะผู้นำ และมีคุณธรรมเป็นพิเศษ" (กินพันธ์ นาคะตะ 2530 หน้า 60-64) ผู้วิจัยในฐานะทหารร่วมวิชาชีพได้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทที่พึงมีในฐานะผู้นำชุมชนในระบอบประชาธิปไตย จึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาบทบาทที่พึงประสงค์ของนายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าใช้เป็นแนวทางการจัดการศึกษา จัดประสบการณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งบทบาทที่พึงประสงค์อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทที่พึงประสงค์นอกเหนือจากภารกิจหลักของนายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงบทบาทที่พึงประสงค์ของนายทหารในด้านการพัฒนาประเทศหรือการเป็นผู้นำในรูปแบบต่าง ๆ นอกเหนือจากเพื่อการรบหรือการสงคราม เพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อทำการปราบกบฏและการจลาจล เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ
2. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบทบาทที่พึงประสงค์ของนายทหาร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะบทบาทที่นอกเหนือจากภารกิจหลักที่ครอบคลุมบทบาทในการพัฒนาประเทศ การบริหารประเทศ การนำหน่วยทหาร การพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน การพัฒนาเศรษฐกิจสังคม จิตวิทยาในท้องถิ่นก้นดาร์และล่อแหลมต่อการคุกคามของผู้ก่อการร้าย การบรรเทาสาธารณภัย การปลูกฝังความนิยมในการปกครองของรัฐบาลและกิจการทหาร การให้การช่วยเหลือและส่งเสริมงานพัฒนาของหน่วยราชการอื่น และด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้น

2. ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นายทหารอาวุโสสังกัดกองทัพบกจำนวน 21 นาย ในปี พ.ศ. 2532-33

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง นายทหารอาวุโสสังกัดกองทัพบกที่มีความรู้และประสบการณ์ โดยการคัดเลือกจำนวน 21 นาย

นายทหารอาวุโส หมายถึง นายทหารสังกัดกองทัพบก ที่มีชั้นยศตั้งแต่พันโทขึ้นไป บทบาทที่พึงประสงค์ หมายถึง พฤติกรรมที่ต้องการแสดงออกในฐานะที่ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ